

KAIVOPUISTON ISON PUISTOTIEN PUUKUJANTEEN UUSIMINEN

Peruskorjaussuunnitelma 2007

KAIVOPUISTON ISON PUISTOTIEN PUUKUJANTEEN UUSIMINEN

Peruskorjaussuunnitelma 2007

Kaivopuisto vuonna 1915. Lähde. N. Wasastjerna. Kaupunginmuseon kuva-arkisto.

KAIVOPUISTON ISON PUISTOTIEN PUUKUJANTEEN UUSIMINEN Peruskorjaussuunnitelma 2007

Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2007:9/ Katu- ja puisto-osasto

Julkaisija Helsingin kaupungin rakennusvirasto
Katu- ja puisto-osasto

Toimitus Kari Harju, Pentti Peurasuo, Jarkko Karttunen, Juha Raisio, Roy Koto; HKR, Katu- ja puisto-osasto
Aino-Kaisa Nuotio, Ramboll Finland Oy

Painos 200 kpl

ISBN 978-952-473-955-9

Taitto: Aija Nuoramo, Ramboll Finland Oy

Paino: Kopio Niini Oy

SISÄLLYS

JOHDANTO	4	4 SUOMALAISIA JA RUOTSALAISIA ESIMERKKEJÄ PUUKUJANTEIDEN UUSIMISESTA	27
INLEDNING	5	5.1 Turku, Linnankatu	27
1 ISO PUISTOTIE JA KAIVOPUISTON ITÄOSA	7	5.2 Helsinki, Hietaniemenkatu	27
2 KAIVOPUISTON HISTORIA	8	5.3 Helsinki, Katajanokan laituri	27
2.1 Kaikki alkoi kylpyläpuistosta	8	5.4 Tukholma, Drottningholmin linnan puisto	28
2.2 Kaikille avoimeksi puistoksi	10	5.5 Tukholma, Kungsträdgården	28
2.3 Kaivopuiston tärkeitä vuosilukuja	12	5 PUUKUJANTEIDEN UUSIMISMENETELMÄ HELSINGISSÄ	30
2.4 Kaivopuiston itäosan muistomerkit	13	5.1 Puukujanteiden rakentaminen	30
3 KUNNOSTUSTYÖN LÄHTÖKOHDAT JA SUUNNITELMA	14	LÄHTEET	32
3.1 Ison Puistotien ja puiston itäosan asemakaava	14		
3.2 Kaivopuiston arvorakennukset	14		
3.3 Puiston nykyinen käyttö – tapahtumat Kaivo- puistossa	15		
3.4 Kasvillisuus	16		
3.4.1 Puukujanne ja muu puusto	16		
3.4.2 Muu kasvillisuus	19		
3.5 Liikennejärjestelyt	21		
3.6 Pintamateriaalit	21		
3.7 Kalusteet ja varusteet	24		
3.8 Tekninen verkosto	24		
3.9 Valaistus	25		
3.10 Jätehuolto	26		
3.11 Toteutuksen aikataulu	26		
3.12 Ylläpitohoito	26		

JOHDANTO

Kaivopuiston Ison Puistotien nelirivinen lehmuskujanne kunnostetaan uusimalla koko katurakenne sekä puut yhdellä kertaa vuosien 2008 ja 2009 aikana. Puiden kasvualustan riittävyys turvataan rakentamalla yhtenäisenä jatkuvat kantavat kasvualustat kevyen liikenteen väylien alle. Puiden uusimisesta kerralla on hyviä kokemuksia sekä Suomesta että muualta Pohjoismaista.

Lähtökohdat

Kaivopuisto, Brunnsparken, kuuluu Helsingin vanhimpiin historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokkaimpiin maisemapuistoihimme. 1990-luvulla erityisesti puiston kasvilisyyden todettiin olevan uusimistarpeessa. Maisemasuunnittelu Hemgård laati rakennusviraston toimeksiannosta 1992 Kaivopuiston kunnostuksen yleissuunnitelmat, jotka hyväksyttiin yleisten töiden lautakunnassa. Kokonaispinta-alaltaan 16 hehtaaria laajan Kaivopuiston kunnostus toteutettiin 1990-luvulla Kaivopuiston länsiosasta Isolle Puistotielle saakka. Ison Puistotien katualue ja Kaivopuiston itäosan 2,4 hehtaarin laajuinen puistoalue jäi odottamaan kunnostusta.

Ison Puistotien lähes 450 metriä pitkä nelirivinen kujanne on istutettu 1830-luvulla. Kujanteessa on ollut alun perin 220 lehmusta. Vuosien myötä puita on jouduttu poistamaan ja viimeksi keväällä 2007 kujanteesta poistettiin vaaralliset puut. Jäljelle jäi enää 70 lehmusta. TS-Ympäristöpalvelun tekemän puiden kuntoselvityksen mukaan nämäkin puut ovat varsin huonossa kunnossa. Osa lehmuksista on myöhemmin istutettuja puita ja ne kärsivät kasvualustan ja riittävän valon puutteesta.

Suunnitelma

Lehmuskujanteen kunnostaminen tehdään yhdellä kertaa vuosien 2008–2009 aikana. Tavoitteena on palauttaa kujanteen yhtenäinen puutarharakennustaiteellinen ilme sekä luoda hyvät kasvu- ja menestymisedellytykset uusille puille. Katurakenne, valaistus, varusteet, päällysteet sekä putki- ja kaapeliverkostot uusitaan. Ison Puistotien kevyen liikenteen väylien alle rakennetaan yhtenäisenä jatkuvat seitsemän metriä leveät ja metrin syvät kantavat kasvualustat turvaamaan puiden kasvuolosuhteet. Kaapeli- ja putkiverkostot sijoitetaan Ison Puistotien keskelle, missä ei jatkossa enää ole puiden juuristoa.

Puistoalueella kunnostamisen yhteydessä poistetaan vain vaaralliset ja kaikkein huonokuntoisimmat puut. Uusia puita istutetaan suunnitellusti tilalle. Säilytettävien puiden hoito tehdään kuntoselvitysvaiheessa laaditun puukohtaisen hoito-ohjelman mukaisesti.

Työhön osallistuneet tahot

Tämän raportin laatimisesta on vastannut rakennusviraston toimeksiannosta Ramboll Finland Oy. Suunnitteluhankkeen ohjaukseen ovat osallistuneet lukuisat Helsingin kaupungin hallintokunnat. Rakennusvirastossa työstä on vastannut projektipäällikkö Kari Harju.

Kuva 1. Kaivopuisto vuonna 1905. Lähde: W. W. Wilkman. Helsingin kaupunginmuseon kuva-arkisto.

INLEDNING

Lindallén med fyra rader träd på Stora Allén vid Brunnsparken ska saneras; under 2008 och 2009 förnyas hela gatukonstruktionen liksom trädbeståndet. Genom att bygga enhetliga bärande växtunderlag under gång- och cykeltvägarna säkerställer man att trädens växtunderlag räcker till. Erfarenheterna av att förnya trädbeståndet på en gång har varit goda i såväl Finland som det övriga Norden.

Utgångspunkter

Brunnsparken är en av Helsingfors äldsta landskapsparke- och värdefull både historiskt och för stadsbilden. På 1990-talet konstaterades att särskilt parkens växter behövde förnyas. År 1992 utarbetade planeringsbyrån Maisemasuunnittelu Hemgård på uppdrag av byggnadskontoret allmänna planer för saneringen av Brunnsparken, vilka godkändes av nämnden för allmänna arbeten.

Brunnsparken omfattar totalt 16 hektar och på 1990-talet genomfördes saneringen av den västra delen fram till Stora Allén. Stora Alléns gatuområde och parkområdet på 2,4 hektar i östra Brunnsparken ska ännu saneras.

Den nästan 450 meter långa lindallén med fyra rader träd på Stora Allén planterades på 1830-talet och bestod ursprungligen av 220 lindar. Under årens lopp har man varit tvungen att gallra bland träden och senast skedde det i våras, då träd som utgjorde fara avlägsnades. Endast 70 lindar återstod efter detta. Enligt en utredning av trädens skick, utförd av TS-Ympäristöpalvelu, är även de återstående träden rätt medfarna. En del av lindarna har planterats senare och lider brist på växtunderlag och tillräckligt med ljus.

Planen

Saneringen av lindallén görs på en gång under 2008–2009. Avsikten är att återställa alléns enhetliga trädgårdsarkitektoniska karaktär och skapa goda förutsättningar för att de nya träden ska växa och frodas. Gatukonstruktionen, belysningen, utrustningen, beläggningen samt rör- och kabelnäten förnyas.

Under Stora Alléns gång- och cykeltvägar byggs enhetliga, sju meter breda och en meter djupa, bärande växtunderlag som ska trygga växtförhållandena för träden. Kabel- och rörnäten placeras mitt under Stora Allén, där det i fortsättningen inte kommer att finnas trädrötter.

Vid saneringen av parkområdet avlägsnas endast de träd som utgör fara och som är i sämst skick. Nya träd planteras i stället för de som avlägsnas. Träden som bevaras kommer att skötas enligt en skötselplan som utarbetades individuellt för varje träd i samband med utredningen av trädens skick.

Aktörer som deltagit i arbetet

Denna rapport har utarbetats av Ramboll Finland Oy på uppdrag av byggnadskontoret. Flera av Helsingfors stads förvaltningsnämnder har deltagit i styrningen av planeringsprojektet. Projektchef Kari Harju har ansvarat för arbetet på byggnadskontoret.

Kuva 2. Kaivopuisto vuonna 1937. Lähde: A. Pietinen Oy. Helsingin kaupungin museon kuva-arkisto.

Kuva 3. Vuonna 1836 rakennettu kylpylä tuboutui pommituksissa vuonna 1944. Valokuva 1890-luvulta. Lähde: Helsingin kaupunginmuseon kuva-arkisto.

Kuva 4. Suunnittelualueen sijainti. Lähde: Helsingin kaupungin kiinteistövirasto, kaupunkimittausosasto.

1 ISO PUISTOTIE JA KAIVOPUISTON ITÄOSA

Sijainti

Kaivopuisto sijaitsee Kaivopuiston kaupunginosassa 9. Puiston lisäksi 500 asukkaan kaupunginosaan kuuluu vanha huvila-alue.

Iso Puistotie sijaitsee sen pohjoispuolella olevan Puistokadun ja eteläisen Ehrenströmintien välissä. Ison Puistotien päätteenä etelässä on pysäköintialueena toimiva Kylpylänaukio, joka on ollut paikalla olleen merivesikylpylän edusaukio. Kylpylänaukiolta on Ehrenströmintien halki

yhteys Ullanlinnan puiselle laivalaiturille. Ravintola Kaivuhuone sijaitsee Ison Puistotien varrella.

Asemakaavatilanne

Alueen asemakaavaa on muutettu 13.10.1997 ja se on vahvistettu 1998. Kaivopuisto on historiallisesti, kulttuurihistoriallisesti, puistorakennustaiteellisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokas. Puiston itäosassa sijaitsee muinaismuistoalue – Krimin sodan aikainen tykkipatteri.

Kuva 5. Ilmakuva Kaivopuistosta. Lähde: Helsingin kaupungin kiinteistövirasto, kaupunkimittausosasto.

2 KAIVOPUISTON HISTORIA

Kaivopuisto oli asuttamaton karu Helsinginniemen kärki aina vuoteen 1830 saakka, jolloin Venäjän keisari Nikolai I päätti kieltää kansalaisten kaikki ulkomaanmatkat poliittisten levottomuuksien takia. Korvaukseksi tästä oli löydettävä Pietarin aatelisille uusi lomakohde. Helsinki oli osa Venäjää ja sen kauneimmalle ranta-alueelle rakennettiin puisto ja kylpylä.¹

Merivesikylpylä ja terveysvesilähde

Konsuli Henrik Borgström nuorempi perusti Ullanlinnan kylpylä- ja kaivohuoneyhtiön vuonna 1834. Kylpylä- ja kaivohuoneyhtiön toiminta-ajatuksena oli terveysvesilähde, jollaisia Helsingin seudulla oli ollut jo 1770-luvulla ja toisaalta merikylpylä. Keisari Nikolai I tuki arvovallallaan tätä yhtiötä. Esikuvana olivat länsi- ja keskieurooppalaiset kylpylät, jotka sijaitsivat yleensä maaseutumaisissa ympäristöissä. Usko meriveden terveysvaikutuksiin oli tuonut merikylpylät muotiin jo 1700-luvun loppupuolella Euroopassa. Helsingin maistraatti vuokrasi vuonna 1840 yhtiölle nykyisen Kaivopuiston kaupunginosan maa-alueet. Kaivopuiston kylpylästä tuli Pietarin seurapiirien suosima lomakohde ja Helsingistä pariksi vuosikymmeneksi kosmopoliittinen kylpyläkaupunki.^{2,3}

2.1 Kaikki alkoi kylpyläpuistosta

Kaivopuiston suunnitteli kylpylä- ja kaivohuoneyhtiön johtokunnan jäsen apteekkari Konrad Appelgren ja häntä avusti saksalaissyntyinen puutarhuri C. Helm. Puisto rakennettiin ja istutettiin vuosina 1835–1839, jolloin soinen maasto muuttui vihreäksi puistoksi.³

Kylpyläpuiston puukujanteet

Vuonna 1838 laaditussa suunnitelmassa suora puistokujanne johti alueen pohjoiskulmasta rantaan, jossa päätteenä nykyisellä Kylpylänaukiolla oli C.L. Engelin suunnittelema uusklassista tyyliä oleva kylpylärakennus (1836).⁴ Kujanteen puoliväliin sijoittui Engelin suunnittelema Kaivohuone (1838).⁴ Molempien rakennusten edessä kujanne leveni puoliympyrän muotoiseksi edusta-aukioksi. Kylpylänaukio kylpylän edessä oli tärkeä pääte kaupungista tulleelle hevosvaunuliikenteelle. Aukiota reunustivat kynäjalavat.¹⁴

Puiston perusjaottelu viittaa saksalaiseen vuosisadan alun maisematyylisiin, jossa samalla tavoin erotettiin suorat, puiden reunustamat ajotiet vapaasti kaartelevista puistokäytävistä. Symmetriaa käytettiin rakennusten läheisyydessä.³

Kaivopuiston istutustyöt aloitettiin 1830-luvun puolivälin jälkeen. 1840-luvun alun litografioissa Isolla Puistotiellä on nelirivinen lehmuskujanne. Puulajisto on ollut lehtipuuvaltaista ja vierasperäiset kasvit on tuotu Saksasta. Kotimaisten puiden taimet – kuuset, männyt ja koivut – tuotiin kuumena proomulastina Laajasalosta pormestari Tengströmin tilalta.³

Pääkäytävät ja edusta-aukiot noudattavat vuoden 1838 suunnitelmia, kun taas puistokäytävät poikkeavat sitä myöhemmissä Kaivopuiston kartoissa. Puistokäytävien linjatukset on todennäköisesti ratkaistu paikan päällä maastonmuotojen perusteella.³

Suomen ensimmäinen viertotie

Ajotie puistoon rakennettiin kuorimalla ”suosta” vähintään 60 sentin kerros kovaan pohjaan asti ja täyttämällä pohja sen jälkeen ahtokivillä ja karkealla soralla.

Pintaan laitettiin karkeata hiekkaa. Puistokäytäviä rakennettaessa kuorittiin pintamaa ja sen tilalle ladottiin mukulakiviä, joiden päälle junnattiin 6–8 sentin savikerros ja karkea sorapinta. Kylpylän ja Kaivohuoneen edusta-aukioiden ja joidenkin pienempien tasanteiden pohjana oli harvaan ladottuja kiviä ja täytesavea. Kasvialustaksi alueelle tuotiin ruokamultakerros lähinnä puiston alaviin osiin ja kallioiden alarinteisiin. Kallioiden lakialueet jätettiin käsittelemättä.³

Kaupungin eliittikeidas

Vuonna 1838 puiston itäosasta erotettiin ensimmäiset huvilatontit. Tarkoituksena oli rakentaa vuokrahuviloita kylpylävieraiden majoittamiseksi. Kaivopuistosta kehittyi kaupunkialueesta erillään oleva eliittikeidas, jossa vietettiin hienostunutta ja kansainvälistä elämää 1840-luvun lopulle saakka, jolloin aristokratia alkoi kyllästyä Kaivopuistoon.

Vuosien 1848–49 ja 1853 koleraepidemioiden karkottivat myös kylpylävieraat.¹ Kylpylän ensimmäinen vaihe kesti suuren itämaisen sodan syttymiseen vuoteen 1853. Puisto vaurioitui jossain määrin sodan aikana ja osasyynä puiston

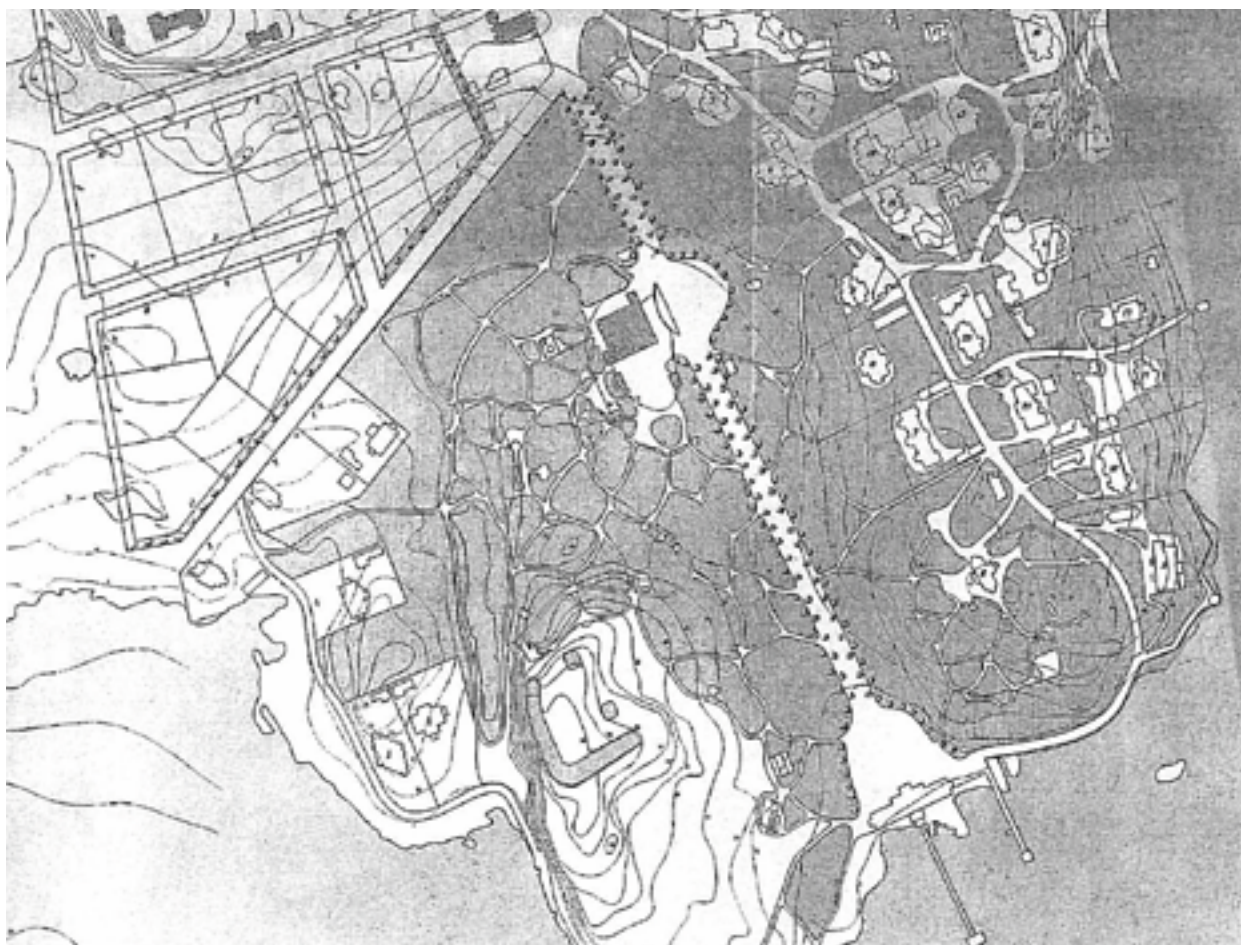
vaurioitumiseen olivat puiston alueella tehdyt linnoitustyöt. Ehrenströmintien ja Itäisen Puistotien risteyksessä kallion laella on Krimin sodan aikainen tykkipatteri.³

Kylpylätoiminta muuttuu kannattamattomaksi

Sodan jälkeen kylpylä rapistui. Kylpylätoiminta muuttui kannattamattomaksi venäläisten saatua luvan taas matkustaa Keski-Eurooppaan. Venäläisten tilalle yritettiin kylpylään, Kaivohuoneelle ja vuonna 1853 perustettuun puistoteatteriin houkutella helsinkiläisiä. Sotilasviranomaiset

pitivät jonkin aikaa hallussaan kallion laelle rakennettuja linnoituslaitteita, jotka sitten avattiin yleisölle puiston uudeksi vetonaulaksi. Suomalaisunutta yleisöä varten rakennettiin vuonna 1883 musiikkilava Kaivohuoneen viereen.³

Vuosikymmenen lopulla, 1870-luvulta alkaen, Kaivopuiston istutukset pääsivät jossain määrin villiintymään. Puuston harvennustöissä ja kosteiden alueiden ojituksessa oli yhä mukana puutarhuri C. Helm, joka oli ollut mukana myös puistoa perustettaessa.³

Kuva 6. Kaivopuiston mittaus vuodelta 1885. Ison Puistotien lehmuskujanne on istutettu 1830-luvulla. Lähde: Maisemapuistosta reformipuistoon, Helsingin kaupunkipuistot ja puistopolitiikka 1880-luvulta 1930-luvulle - Maunu Häyrynen.

2.2 Kaikille avoimeksi puistoksi

Huviloiden ja pysyväksi muuttuneiden rakennusten rakentaminen Kaivopuistoon jatkui 1880-luvulle. Helsingin päättäjät huolestuivat tilanteesta ja vuonna 1883 tapahtuneen Henrik Borgströmin kuoleman jälkeen kaupunki ehdotti kylpyläyhtiön luovuttamista takaisin kaupungin haltuun. Kolme vuotta myöhemmin kaupunki maksoi yhtiön mittavat velat ja Kaivopuisto siirtyi kaupungin varoin ylläpidettäväksi julkiseksi puistoksi ja puiston käyttöä ryhdyttiin suunnittelemaan.³

Kaupunkipuiston peruskorjauksen suunnittelu

Tukholmalaiselta puutarha-arkkitehdilta S. Lindhiltä tilattiin suunnitelma Kaivopuiston uudistamiseksi vuonna 1888. Kaupungin johto ei kuitenkaan ollut suunnitelmiin tyytyväinen vaan päätti seuraavana vuonna palkata vakituisen kaupunginpuutarhurin. Tehtävään valittiin Ruotsista Svante Olsson, joka sai tehtäväkseen arvioida uudelleen Lindhin suunnitelman. Tämän seurauksena Olsson laati uuden suunnitelman.³

Svante Olsson toi Suomeen Englannin, Ranskan ja Saksan 1700- ja 1800-luvun maisemapuutarhatyylin. Tätä oli sovellettu Ruotsissa jo 1860-luvulta asti. Maisemapuutarhalle

olivat tyypillisiä loivina kaarteina mutkittelevat käytävät, jotka palvelivat tehokkaasti sekä läpikulkua että puiston sisäistä liikennettä. Tyypillistä oli maalauksellinen näkymien rajaaminen kasviryhmien avulla. Maastoa muokattiin voimakkaasti ja eksoottisten kukka- ja lehtikasvien käyttö oli runsasta. Maisemapuiston tärkeimpänä tehtävänä oli ajanvietteen tarjoaminen kaupunkilaisille. Mannermaisessa puistossa tämä tarkoitti lähinnä kävelyä promenadilla.³

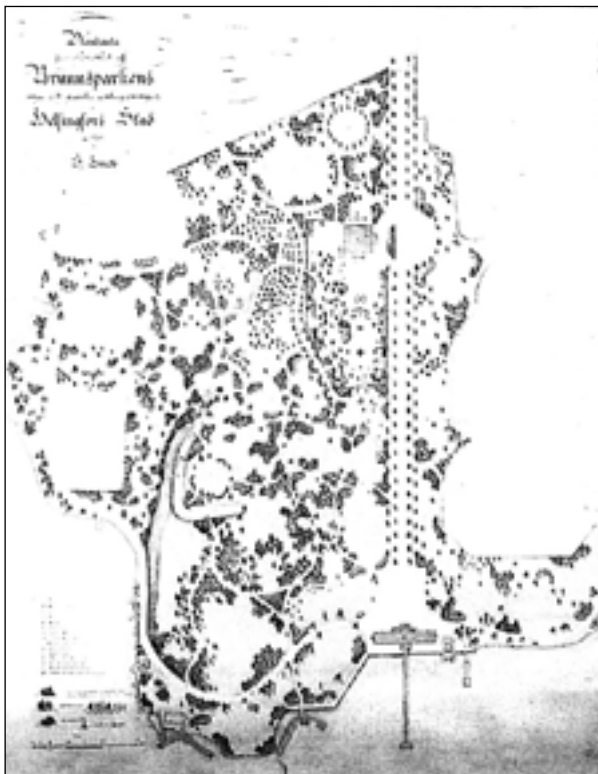
Svante Olssonin luoma maisemapuisto

Kaivopuisto sai nykyisen hahmonsaa Svante Olssonin vuonna 1889 aloittamissa uudistustöissään. Pääkäytäviä lukuun ottamatta käytäväverkosto on Olssonin käsialaa. Svante Olssonin tavoitteena oli luoda Kaivopuistosta kansainvälisen tyylin mukainen kävelypuisto, jossa mahdollisimman suorat reitit johtavat nähtävyydeltä toiselle. Puiston toiminnot sijoitettiin huomaamattomasti. Istutuksilla oli tarkoitus saada aikaan mahdollisimman suurta vaihtelua. Kukka- ja lehtikasviryhmillä muodostettiin ajan muodin mukaisia kuvioistutuksia. Suurin lehtikasviryhmä sijaitsi Kaivohuoneen edustalla. Käytävien linjauksessa pyrittiin saamaan mahdollisimman suuria ja ehjiä nurmikenttiä. Avokallioille tuotiin runsaasti maata ja vain paikka paikoin kalliota jätettiin näkyviin.³

Avoimia näkymiä merelle

Olsson piti erityisen tärkeänä Kaivohuoneelta etelään avautuvaa näkymälinjaa. Pääkäytävien länsipuolelta puusto poistettiin avarien nurmikenttien ja merinäköymän tieltä. Pieni kalliokumpare louhittiin matalaksi. Näkymä rajattiin huolellisesti sijoitetuilla puu- ja pensasryhmillä. Käytäviä sai vetää vain poikkisuunnassa, jotta ne eivät häiritse näkymää. Vanhaa puustoa harvennettiin ja sitä harvensi myös elokuun 1890 myrsky. Pensasryhmiä sijoitettiin puiston eri osiin korostamaan risteyskohtia tai peittämään rakennuksia. Tärkeän näköalapaikan muodostivat myös vallitukset. Näköala säilytettiin avoimena istuttamalla ainoastaan pensaita ja matalahkoja puita laajan näköalan säilymiseksi.³

Puiston keskeiset osat saatiin kunnostettua vuoteen 1913 mennessä. Kaivopuistosta tuli 1900-luvun alussa ”hienon

Kuva 7.

S. Lindhin Kaivopuiston suunnitelma, jota ei toteutettu. Lähde: Maisemapuistosta reformipuistoon, Helsingin kaupunginpuistot ja puistopolitiikka 1880-luvulta 1930-luvulle – Maunu Häyrynen.

Kaivopuiston historia

yleisön kohtauspaikka” vastineena pohjoisissa kaupunginosissa sijaitseville työväen suosimille puistoille.

Alkuajan loistoa seurasivat useat pulakaudet ja säästötoimet. Vanha kylpylärakennus, joka sijaitsi meren rannalla Ison Puistotien ja Ehrenströmintien risteyksen kohdalla tuhoutui jatkosodan ilmapommituksissa vuonna 1944. Myös puisto sai vaurioita pommituksissa, joiden tuhoja on nähtävissä vielä 2000-luvulla.³

Kuva 8. Kaivopuiston nykyinen ilme pääkäytäviä lukuun ottamatta on Svante Olssonin suunnitelmien mukainen. Svante Olssonin Kaivopuiston suunnitelma vuodelta 1889.

Lähde: Maisemapuistosta reformipuistoon, Helsingin kaupunkipuistot ja puistopolitiikka 1880-luvulta 1930-luvulle – Maunu Häyrynen.

Kuva 9. Svante Olssonin Kaivopuiston suunnitelma vuodelta 1891. Lähde: Maisemapuistosta reformipuistoon, Helsingin kaupunkipuistot ja puistopolitiikka 1880-luvulta 1930-luvulle – Maunu Häyrynen.

2.3 Kaivopuiston tärkeitä vuosilukuja

- 1834 Kylpyläosakeyhtiön perustaminen ³
- 1836 Kylpylärakennus valmistui ³
- 1830-luku
Ison Puistotien puukujanne istutettiin (ennen kaivohuoneen valmistumista) ³
- 1838 Kaivohuoneen ja kylpylän avajaiset ³
- 1839 Keilarata valmistui ³
- 1842 Perintöruhtinas Aleksanterin vierailu ³
- 1848 Koleraepidemia ¹
- 1851 Itä-Kaivopuiston asemakaava ³
- 1853 Koleraepidemia ¹
- 1854 Krimin sota alkoi ³
- 1856 Krimin sota päättyi ³
- 1858 Ulkoilmateatteri ns. Tivoliteatteri valmistui. Teatterissa oli 400 paikkaa. Näyttämö oli katettu ³
- 1864 Kaivohuoneen musiikkilava valmistui, arkkitehti C. A. Edefeltin suunnitelmien mukaan ²
- 1864 Miesten uimahuoneen laajennus valmistui ³
- 1865 Ensimmäinen suomenkielinen teatteriesitys Tivoliteatterissa ³
- 1867 Kaivohuoneen nykyinen ulkoasu on pääosin arkkitehti Th. Höijerin suunnitelmien mukainen ²
- 1870-luku
Länsi-Kaivopuiston huvilatonttien vuokraus kylpylätoiminnan kulujen kattamiseksi ³
- 1873 Puistoa kohennetaan ³
- 1873 Tivoliteatteri puretaan ³
- 1875 Tie rakennetaan Kaivopuistoon ³
- 1876 Ensimmäinen Taide ja teollisuusnäyttely Kaivopuistossa ³
- 1883 Kaivopuisto Helsingin kaupungin omistukseen ³
- 1883 Itä-Kaivopuiston huvilatontit myytiin niiden vuokraajille kylpyläyhtiön velkojen kattamiseksi ³
- 1886 Itä-Kaivopuiston rakennusjärjestys vahvistettiin ³
- 1889 Svante Olsson nimitettiin kaupunginpuutarhuriksi ³
- 1889 Kaivopuiston rakennustyö alkoi ja se jatkui vuoteen 1913 ³
- 1890 Puita kaatui runsaasti elokuksessa myrskyssä ³
- 1904 Kaivopuiston mareografi, pieni puurakennus valmistui ¹
- 1907 Ullanlinnan ja Kaivopuiston rakennusjärjestys ³
- 1916 Karhun kalanpyynti, Bertel Nilssonin veistos aukion reunaan ⁵
- 1917 Itsenäisyyden kuusi istutettiin Kaivohuoneen taakse ³
- 1920-luku
Vuosikymmenen lopulla kylpylätoiminta Kaivopuistossa päättyi ³
- 1921 Keilarata poistettiin ³
- 1922 Vallitukselle johtavia kiviportaita korjattiin ³
- 1926 Ursa ry sai rakentaa tähtitornin vallitusten viereen. M. Välikangas ^{3,8}
- 1930 Rantatien rakentaminen aloitettiin hätäaputyönä Merisataman rannasta kylpylän luo. Rantatiesuunnitelma perustui Bertel Jungin ehdotukseen vuodelta 1909 ³
- 1930 Pienempi leikkikenttä puiston länsilaidalla toteutettiin ³
- 1930-luku
Kaivohuoneen taakse istutettiin konsuli Rudolf Rayn eduskunnalle lahjoittama itsenäisyyden kuusi muistokivineen ¹⁷
- 1940-luku
Ehrenströmin tie ”Rantatie” valmistui ³
- 1944 Suuren leikkikentän länsipuolella sijainneet huvilat poistettiin ja niiden tontit liitettiin puistoon ³
- 1944 Kylpylärakennus tuhoutui pommituksissa. Myös puisto vaurioitui. Istutuksia ei uusittu vaan tilalle laitettiin nurmikenttä ³
- 1946-1957
Bengt M. Schalin Helsingin kaupunginpuutarhurina ³
- 1946 Puistoon liitettyjen huviloiden alue toteutettiin kaupunginpuutarhuri Bengt M. Schalinin suunnitelman mukaan. Kyseessä oli yksinkertainen, symmetrinen käytäväsommitelma, joka käsitti myös terassin ³
- 1951 Cafe Ursulan ensimmäinen kahvilarakennus valmistui arkkitehtien Irmeli ja Markus Visannin suunnitelmien pohjalta. Rakennusta laajennettiin 1959 ja 1965 ²
- 1952 Arvid Mörnen muistomerkki paljastettiin ⁶
- 1970-luku
Lenkkipolku puiston itärajalle toteutetaan ¹⁴
- 1980-luku
Pakkastahet tuhosivat paljon iäkkäitä puita ja pensaita ³
- 1980-luku
Alppiruusuistutukset toteutetaan. Ne kuuluvat Helsingin yliopiston ja kaupungin lisäystutkimuksiin ³
- 1985 Cafe Ursulan kahvilarakennuksen muutokset suunnitteli Arkkitehtitoimisto Leena Alinikula ²
- 1987 Palolaitoksen merisatamalaituri ja kaksi siihen liittyvää varastopaviljonkia on toteutettu Arkkitehtitoimisto Kauria-Turtolan suunnitelmien pohjalta ²
- 1988 Kaivohuone siirtyi Ekomen Oy:lle ³
- 1890-luku
Lampi täytettiin nykyisen leikkipaikan alueelta ¹
- 1926 Ursan tähtitorni rakennettiin Kaivopuiston korkeimmalle kalliolle (M. Välikangas) ¹
- 1990-luku
Vuosikymmenen alussa puiston uudistussuunnitelmat, Maisemasuunnittelu Hemgård ¹⁴
- 1991 Cafe Ursulan nykyinen laajennus toteutettiin Arto Kukkasniemi-Tuomo Westerlundin suunnitelmien pohjalta ²

Kaivopuiston historia

1994-2000 Kaivopuiston länsiosan peruskorjaus

1994 Meritorin vieressä olevan kioskin toteutus arkkitehti Yläuotisen suunnitelmien mukaan.²

1996 Asemakaavan muutos. Tavoitteena suojella arvokas puisto, siellä olevat kulturihistoriallisesti arvokkaat rakennukset sekä ohjata ylläpito- ja rakennustoimenpiteitä. Puisto- ja katualueiden välisiä rajoja tarkistettiin (Ehrenströmintien ja puiston rajalla ja Neitsytpolun ja puiston rajalla)²

1998 Konsuli Angel Ganivetin koivunjalkapenkki⁷

2004 Kaivobuoneen peruskorjaus¹

Kuvat 10 ja 11. Kaivobuone 1860-luvulla.

Kuva 12. Kaivobuone vuonna 1911.

2.4 Kaivopuiston itäosan muistomerkit

Karhun kalanpyynti, Bertel Nilssonin punagraniittinen juoma-allasveistos, sijoitettiin Kaivopuistoon aukion reunan 1916. Veistos on tehty Helsingin kaupungin vuonna 1915 järjestämään kilpailuun julkisten veistosten löytämiseksi Helsingin kaupungin kaunistukseksi. (Karhun kalanpyynti 2007.)⁵

Arvid Mörnen (1876-1946) muistomerkki sijaitsee Kaivopuiston kaakkoisosassa. Arvid Mörne oli suomenruotsalainen runoilija ja kirjallisuudentutkija. Mörnen runouden inspiraation lähteenä olivat Suomenlahden saaristo, meri ja ruotsinkielisen väestön asuttamat rannikkoalueet. Mörnen muistopatsas on toteutettu Nylands Nationin vuonna 1949 järjestämän kilpailun ja Viktor Janssonin (1886-1958) voittajatyön perusteella. Veistos valmistui 1951 Arvid Mörnen 75-vuotisjuhlan muistomerkiksi ja paljastettiin 6.5.1952. Muistomerkki muodostuu etelään avautuvan kallioseinämän edessä olevasta pronssisesta taustalevystä ja realistisesti veistetystä seisovasta runoilijahahmosta. Veistoksen korkeus on 220 mm. Veistoksen edessä on liuske kivetty alue.⁶

Konsuli Angel Ganivetin koivunjalkapenkki -muistopenkki, on vuodelta 1998. Angel Ganivet y Garcia (1865-1898) oli espanjalainen kirjailija, joka toimi Helsingissä konsulina vuosina 1896-1898. Ganivet kirjoitti mm. teoksen Suomalaiskirjeet, joka on julkaistu espanjaksi vuonna 1905 ja suomeksi 1964.⁷

Kuvat 10 - 13. Lähde: Helsingin kaupungin museon kuva-arkisto.

Kuva 13. Kaivobuone vuonna 1937.

3 KUNNOSTUSTYÖN LÄHTÖKOHDAT JA SUUNNITELMA

Lähtökohdat

Kaivopuistolla on Suomen oloissa ainutlaatuinen historia. Puiston rakennustaiteelliset kerrostumat ovat säilyneet poikkeuksellisen hyvin. Puiston kunnostamisessa ja hoidossa on tavoitteena säilyttää sen kerroksellisuus.

Ison Puistotien ja Kaivopuiston itäosan kasvillisuus, rakenteet, pintarakenteet, kalusteet ja varusteet, valaistus sekä tekniset verkostot ovat ikääntyneet ja ovat peruskorjaus- ja uusimistarpeessa. Alueen historiallisen ja rakennustaiteellisen arvon säilyttäminen sekä turvallisuus- ja kunnossapitönäkökohdat edellyttävät alueen peruskorjausta.

Tavoitteet

Ison Puistotien ja puiston peruskorjauksen tavoitteena on säilyttää eri aikakausien kerrokset kunnioittaen historiallisten, kulttuurihistoriallisten, puutarharakennustaiteellisten ja kaupunkikuvallisten arvojen säilymistä ja palauttamista.

Kaivopuiston 1830-luvulla istutetut puut ovat elinkaarensa loppusuoralla. Saman ikäisiä uusimista odottavia puukujanteita on Suomessa runsaasti niin kaduilla kuin puistoissakin. Kujanteissa puiden uusiminen on todettu, niin Suomessa kuin muualla Euroopassa, onnistuvan parhaiten uusimalla puut koko kujanteesta kerralla.

Kylpylänaukiolla tavoitteena on palauttaa aukiolle alkuperäinen symmetrinen aukiomuoto. Tämä palvelee parhaiten myös aukion pysäköintikäyttöä ja aukiolla liikkuvien puiston käyttäjien turvallisuutta. Muodon palauttaminen edellyttää vähäistä kaavamuutosta aukion länsilaidalla.

3.1 Ison Puistotien ja puiston itäosan asemakaava

Asemakaavamerkinnoissa Kaivopuiston alueella on suojelumerkintä. Kaavassa on esitetty teksti: *"Alue, joka on historiallisesti, kulttuurihistoriallisesti, puistorakennustaiteellisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokas. Tällä alueella ei puuta, pensaita tai muita istutuksia saa muuttaa, hävittää tai istuttaa eikä suojeltavaksi määrättyjä rakennuksia, rakennusten osia, aitoja, ulkoportaita, kiveyksiä, muistomerkkejä tai muita kohteita muuttaa, purkaa tai hävittää niin, että kohteen tai sen ympäristön rakennustaiteellinen tai kulttuurihistoriallinen arvo vähenee. Tällä alueella on ennen rakennusluvan tai toimenpideluvan myöntämistä pyydetty lausunto*

*Helsingin rakennusvirastolta ja kaupunginmuseolta sekä varattava museovirastolle tilaisuus lausunnon antamiseen."*²

Ison Puistotien laidalla istutettavaksi tai säilytettäväksi osoitetusta nelinkertaisesta puukujanteesta ulommat puurivit si-
joittuvat puiston puolelle. Sisemmät rivit ovat katualueella.²

Karhun Kalanpyynti -patsaan edessä oleva hiekkapintainen aukio voidaan kaavan mukaisesti luovuttaa tilapäisille myynti- ja oheistoiminnoille.²

Puiston kaakkoisosassa Ehrenströmintien ja Itäisen Puistotien kulmauksessa on alueen osa, jolla sijaitsee muinais-
muistolain mukainen kohde.²

Iso Puistotie on asemakaavamerkinnoissa Kaivohuoneen pohjoispuolella katua. Kaivohuoneen edessä oleva aukio on merkitty pysäköintialueeksi joka voidaan luovuttaa tilapäisille myynti- ja oheistoiminnoille.²

Ison Puistotien eteläosa on jalankululle ja pyöräilylle varattua aluetta, joka voidaan luovuttaa tilapäisille myynti- ja oheistoiminnoille.²

Myynti- ja oheistoimintoja ei sallita muille kuin kaavassa osoitetuille alueille.²

Kylpylänaukio on kaavassa osoitettu pysäköintialueeksi.²

3.2 Kaivopuiston arvorakennukset

Ison Puistotien varrella on ravintolarakennus Kaivohuone, jossa on suosittu ravintola ja yökerho.

Puiston itäpuolella sijaitsevassa Kaivopuiston huvilakau-
punginosassa on useiden maiden suurlähetystöjä. Yhdys-
valloilla, Britannialla, Ranskalla, Turkilla ja Virolla on lä-
hetystö tällä alueella. Venäjällä on lähetystö Kaivopuiston
lisäksi myös Ullanlinnan kaupunginosan puolella. Muita
huomattavia rakennuksia on Eliel Saarisen suunnittelema
Marmoripalatsi vuodelta 1916, Fredrik Cygnaeuksen huvi-
la sekä marsalkka Mannerheimin kotimuseo.

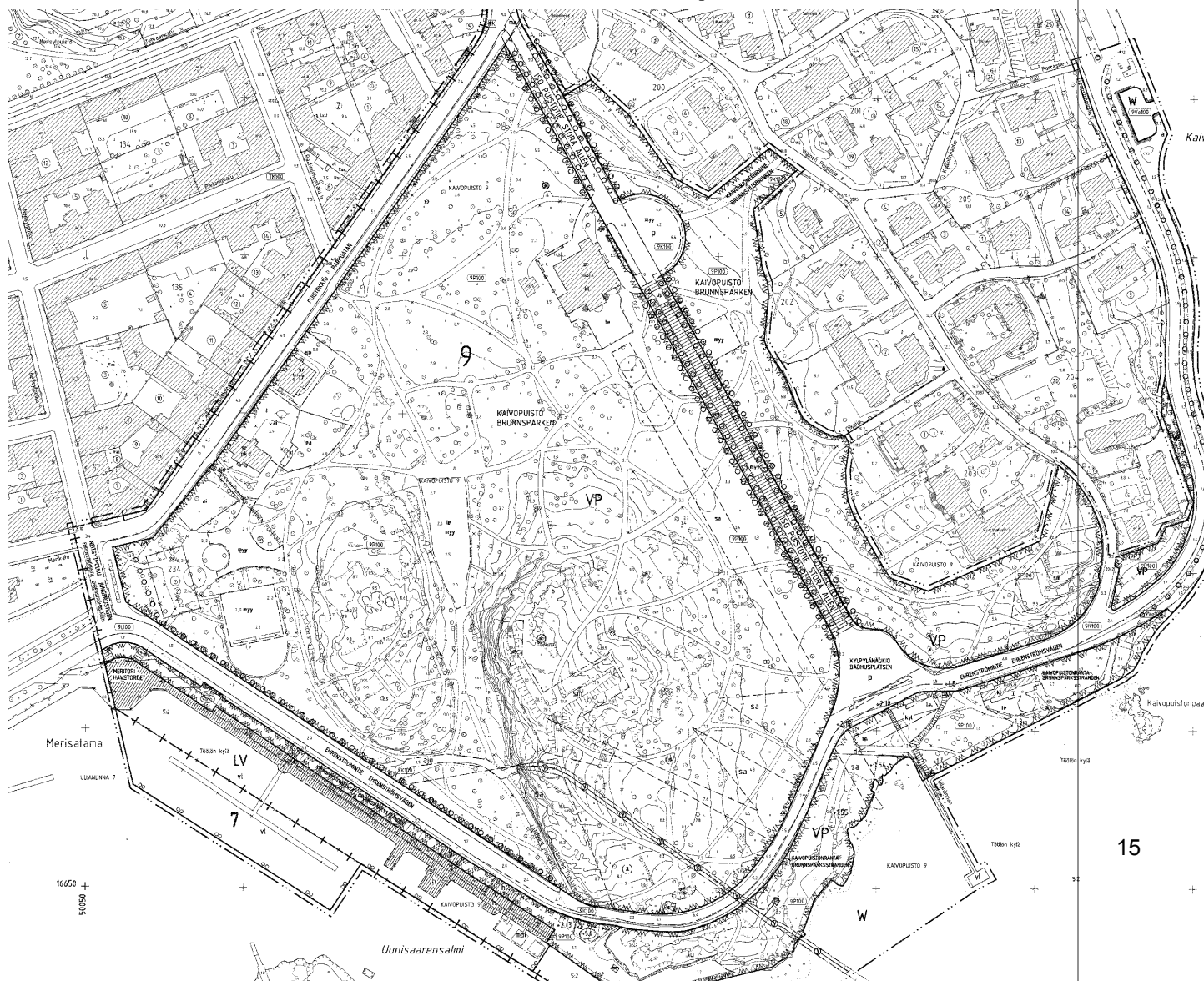
3.3 Puiston nykyinen käyttö –tapahtumat Kaivopuistossa

Kaivopuisto on varsinkin kesäisin helsinkiläisten suosima ulkoilu- ja ajanviettopaikka. Meren läheisyys, kalliot, vaihteleva maasto ja laajat nurmialueet tarjoavat mahdollisuuksia oleiluun ja monenlaisiin harrastuksiin. Puistossa on lasten leikkipaikka, koira-aitaus ja kenttä puitoshakkia varten. Kukkulalla on Tähtitieteellisen yhdistyksen tähtitorni. Kaivopuiston edustalta lähtevät yhteysveneet Harakkaan ja Uunisaareen. Vappupäivänä ylioppilaat kokoontuvat puis-

toon piknikille ja kesäisin puistossa järjestetään suosittuja ulkoilmakonsertteja. Kaivopuiston kesäkonsertti on järjestetty Helsinki-päivänä vuodesta 1985 lähtien.

Aktiivisesta puiston käytöstä johtuen puiston kuluminen ja roskaantuminen on voimakasta. Ison Puistotien varrella on tapahtumien aikana myynti- ja huoltopisteet.

Kuva 14. Kaivopuiston vuonna 1998 vahvistettu asemakaava.

3.4 Kasvillisuus

3.4.1 Puukujanne ja muu puusto

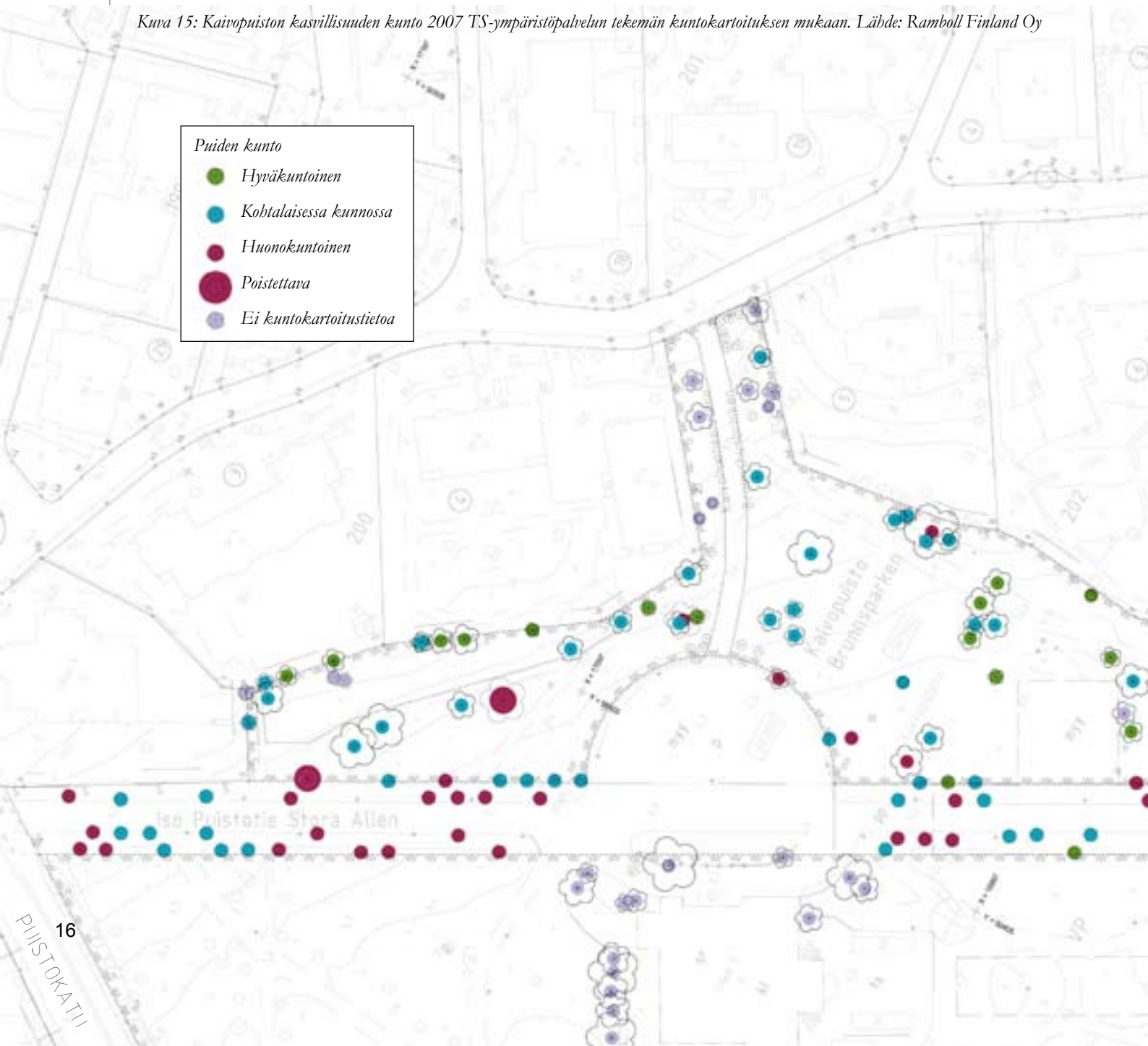
Lähtökohdat

Ison Puistotien nelirivisessä vuonna 1830-luvulla istutetussa lehmuskujanteessa on alun perin ollut 220 puuta. Puut istutettiin ennen Kaivohuoneen valmistumista. Osa puista tuhoutui 1944 -vuoden pommituksissa. Vuosien myötä

puita on jouduttu vaarallisina poistamaan. Keväällä 2007 kujanteessa oli jäljellä enää 81 puuta, joista vaarallisena poistettiin 11 puuta. Puita jäi enää 70.

Kaivopuiston puita on tutkittu viime vuosina useassa vaiheessa. Vuoden 1992 Kaivopuiston kunnostussuunnitelmaa seurasi puiden uusimis- ja hoito-ohjelma vuonna

Kuva 15: Kaivopuiston kasvillisuuden kunto 2007 TS-ympäristöpalvelun tekemän kuntokartoituksen mukaan. Lähde: Ramboll Finland Oy

Kunnostustyön lähtökohdat ja suunnitelma

2002. Kevään 2007 aikana TS- Ympäristöpalvelu teki kuntoselvityksen ultraäänikuvauksen avulla. Ison Puistotien ja Kaivopuiston itäosan puiden hoidosta on laadittu erilliset raportit.^{9,10} Tutkimuksen mukaan kujanteessa on ainoastaan neljä hyväkuntoista puuta. Näistä puista yksi on kujanteen alkuperäinen puu ja muut ovat myöhemmin istutettuja valon ja kasvualustan puutteessa kääpiöityneitä puuta. Kujan-

teen historiallinen ja yhtenäinen ilme on kadonnut.

Ison Puistotien 1830-luvulta peräisin olevat puut on istutettu neljään vuorottaiseen riviin. Puiden väli rivissä on ollut 6,2 metriä. Keskimmäisten rivien etäisyys on ollut 8,5 metriä ja laitimmaisten rivien etäisyys 4,2 metriä. Uloimmat puurivit ovat sijoittuneet nurmialueelle kuten nykyisinkin.

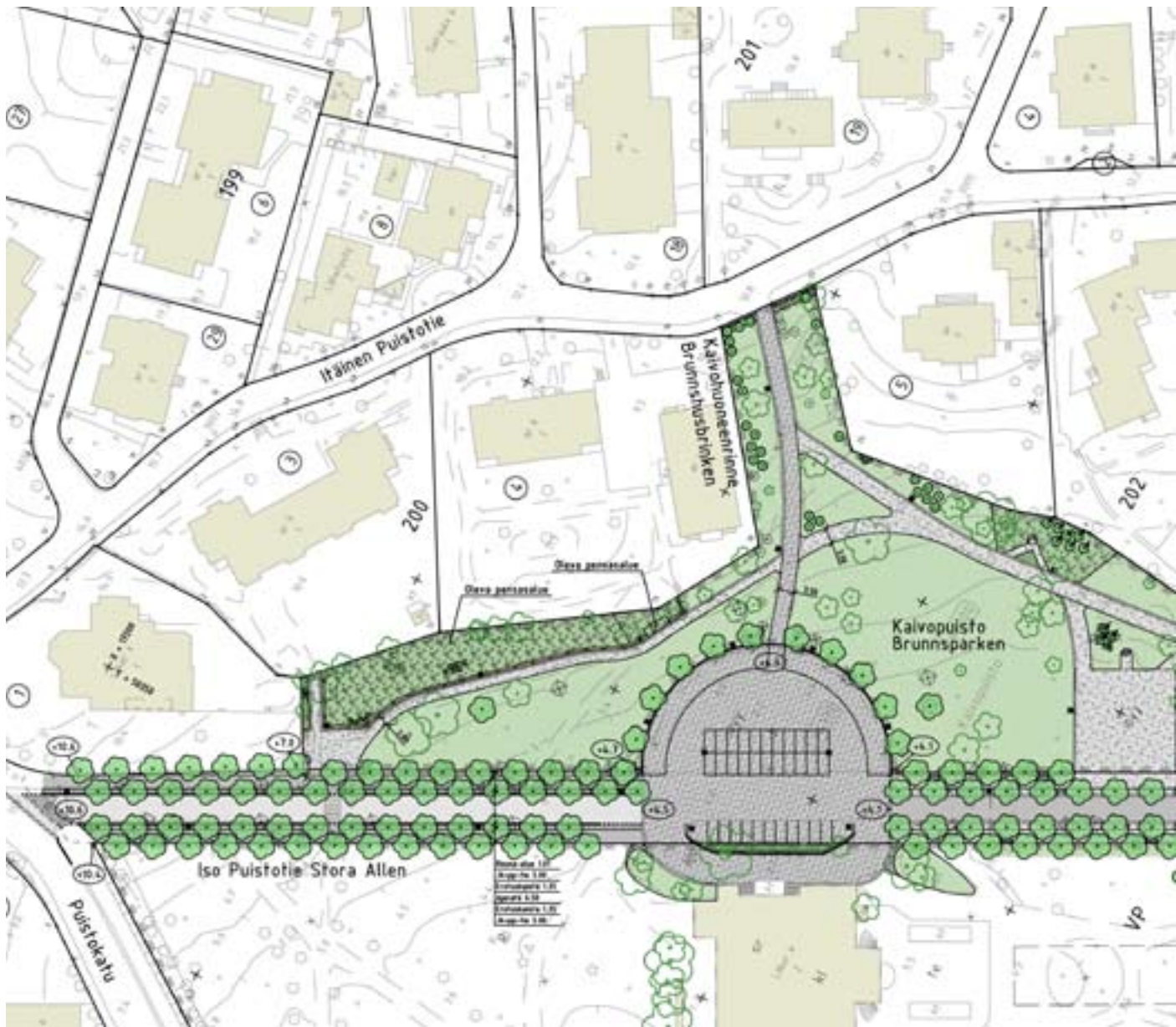

Suunnitelma

Ison Puistotien nelinkertainen puurivistö uusitaan yhdellä kertaa. Puukujanne edustaa rakennustaiteellisesti yhtenäistä kokonaisuutta, joka muodostuu ulkoasultaan keskenään samanlaisista puista. Puille rakennetaan yhtenäisenä jatkuvat kantavat kasvualustat Ison Puistotien molemmin puolin. Kahta puuriviä varten rakennettavien kasvualusta-kaivantojen syvyys on yksi metri ja leveys seitsemän metriä. Samassa yhteydessä uusitaan kadun rakennekerrokset. Kevyen liikenteen väylien kohdalla puiden kantava kasvualusta toimii raitin uutena rakennekerroksena. Yhtenäisenä jatkuvat kantavat kasvualustat katkeavat ainoastaan Kaivohuoneen edustan aukiolla. Uusittavat putki- ja kaapelilinjat asennetaan kadun alle siten, että ne ovat tarpeen mukaan uusittavissa vaurioittamatta puita.

Ison Puistotien puulaji on puistolehmus, *Tilia x vulgaris*, jonka korkeus istutettaessa on vähintään viisi metriä ja rungon ympärysmitta metrin korkeudelta on noin 35 senttimetriä. Puut istutetaan lomittaisiin riveihin. Puiden keskinäinen etäisyys riveissä on 8 metriä. Keskimmäisten puurivien etäisyys on 7,9 metriä ja laitimmaisten puurivien 4,15 metriä. Puut tuetaan erikseen suunniteltuihin metallisiin tukiin. Puiden kasvualustaan asennetaan kasteluputkistot.

Puistoalueella poistetaan vain vaaralliset ja kaikkein huonokuntoisimmat puut. Uusia puita istutetaan tilalle. Puiden hoitoa jatketaan peruskorjauksen jälkeen puiden kuntoselvityksen yhteydessä laaditun puukohtaisen hoito-ohjelman mukaisesti.

Kunnostustyön lähtökohdat ja suunnitelma

Puistossa puiden elinolosuhteita parannetaan vaihtamalla tiivistynyt kasvualusta imumenetelmällä.

3.4.2 Muu kasvillisuus

Lähtökohdat

Kaivopuiston pensaat ja ruohovartinen kasvillisuus on kartoitettu kevään ja kesän 2007 aikana. Tästä on laadittu erillinen raportti.¹⁶

Puiston pensaita uudistetaan varovasti siellä jo ennestään olevilla pensaslajeilla. Täydennyksissä käytetään myös Keskus-tutkimuksissa olleita lajikkeita. Alppiruusualueen huonokuntainen eteläpää kunnostetaan. Ganivetin muis-

topenkin luona jatketaan alppiruusuutemaa. Mörnen muistomerkin uudempi huonokuntainen vuorimäntyistutus korvataan paikkaan paremmin sopivilla katajilla.

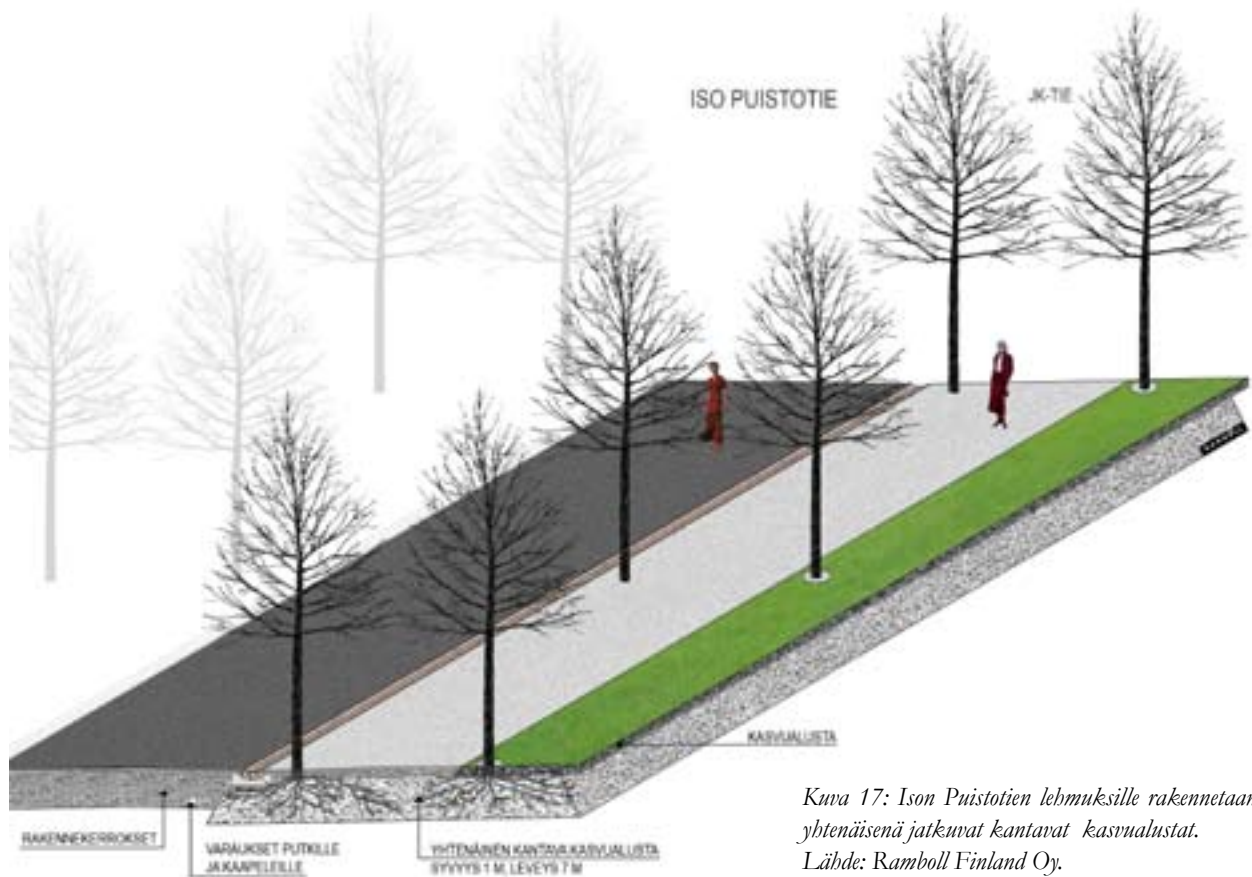
Nurmialueiden ja säilytettävien puiden kasvualusta on tiivistynyt ja se poistetaan imumenetelmällä. Kunnostettu kasvualusta levitetään tilalle. Sipuli- ja mukulakasveja sisältävä pintakerros palautetaan kunnostettuna takaisin samoille alueille mistä se on otettu.

Eteläisessä kalliorinteessä olevaan kuivaan ketoalueeseen sekä muinaismuistoalueeseen ei kunnostuksessa kosketa. Alueita hoidetaan niittämällä kukinnan jälkeen kuten nykyisin.

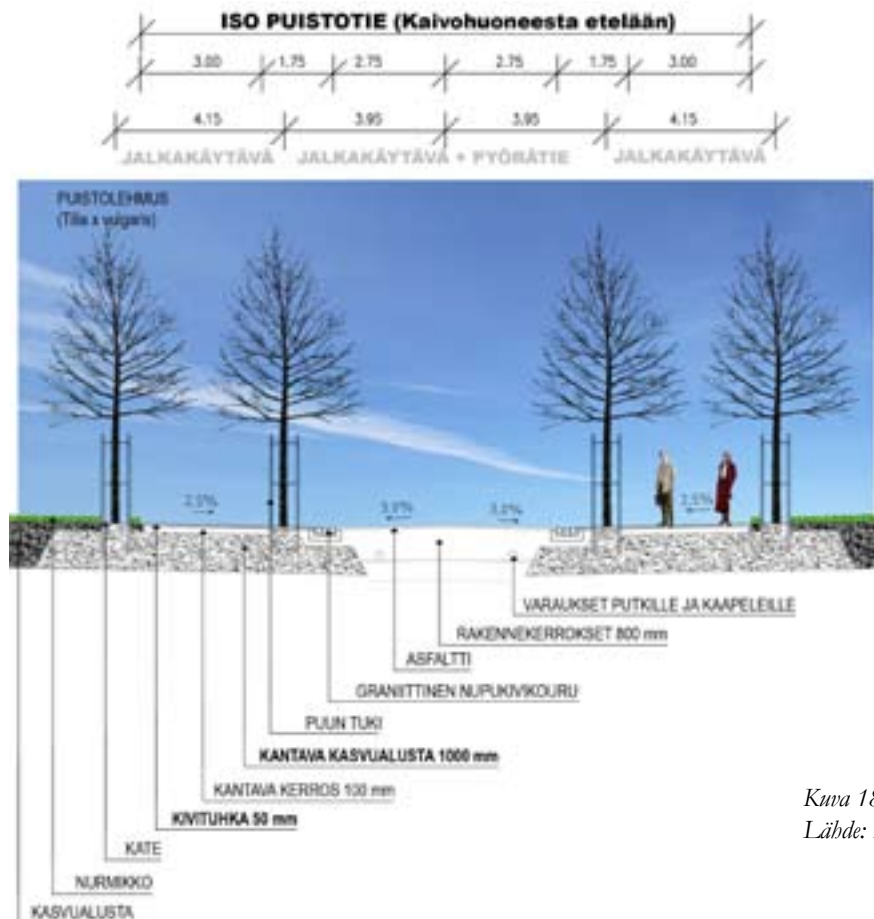
Kuva 16. Yleissuunnitelma.

Kunnostustyön lähtökohdat ja suunnitelma

Kuva 17: Ison Puistotien lehmuksille rakennetaan yhtenäisenä jatkuvat kantavat kasvualustat.
Lähde: Ramboll Finland Oy.

Kuva 18: Puiden kantavat kasvualustat.
Lähde: Ramboll Finland Oy

Kunnostustyön lähtökohdat ja suunnitelma

3.5 Liikennejärjestelyt

Lähtökohdat

Ison Puistotien eteläpäässä Kylpylänaukiolla (Ehrenströmintien varrella) on pysäköintialue. Toinen pysäköintialue on Kaivohuoneen edustan aukiolla. Pysäköintipaikkoja on lisäksi Kaivohuoneen edessä sekä Ison Puistotien pohjoispäässä, kadun länsipuolella. Nämä pitkäaikaispysäköintipaikat ovat käytössä vain päivällä. Ilta- ja yöaikaan paikat on varattu takseille.

Kylpylänaukion pysäköintialueella Ison Puistotien jatkeena on korotettu ja noppakivillä kivetty jalankulku tie rantaan. Tämä on häiritsevästi eri linjassa Ison Puistotien ja Ehrenströmintien toisella puolella olevan puulaiturin kanssa. Pysäköintipaikat on järjestetty siten, että ajoneuvot ylittävät korotetun jalankulkualueen useista eri kohdista.

Isolla Puistotiellä ajoneuvoliikenne on katkaistu ajoestepollareilla Ison Puistotien eteläpään ja markkina-aukion välisellä alueella.

Kylpylänaukion itäpuolella, Ehrenströmintien varrella, on turistiliikenteen pysäkki.

Suunnitelma

Kylpylänaukiolla pysäköintipaikat järjestetään uudelleen, palauttamalla aukio alkuperäiseen vuoden 1885 mittauksissa esitettyyn muotoon. Samalla aukiosta saadaan paremmin aukiomainen. Ajoneuvot järjestetään aukion reunalle vastakkaisiin riveihin, jolloin pysäköintialueesta saadaan liikenneturvallisuudeltaan parempi, kun ajoneuvot ylittävät korotetun suojatien vain yhdestä kohdasta.

Aukion muodon palauttaminen edellyttää pientä kaavamutosta aukion länsilaidalla.

Kaivohuoneen edustalla sekä Ison Puistotien pohjoispäässä pysäköintijärjestelyt säilytetään nykyisellään.

3.6 Pintamateriaalit

Lähtökohdat

Iso Puistotie on asfalttipintainen. Asfalttia on myös Kaivohuoneen pohjoispuolella olevat kevyen liikenteen väylät ja välikaistat. Kaivohuoneen eteläpuolella jalkakäytävät ovat kivituhkaa. Kadun pohjoisosassa ajorata on rajattu graniittisella reunatuella ja eteläosassa asfalttikourulla, jonka alle on jäänyt vanha nupukivikouru. Uloimmat puiston puolelta olevat puurivit ovat nurmialueella.

Kuvat 19 ja 20. Nykytila ja havainnekuva Kylpylänaukiolta Isolle Puistotielle.

Kylpylänaukio on asfalttipintainen. Keskellä on korotettu noppakivellä päällystetty suojatie. Aukion länsireunaa rajaa metallinen suojakaide. Itäreunassa pysäköinti on levinnyt osin puistoon ja sitä estämään on asetettu isoja luonnonkiviä.

Kaivuhuoneen edustan pysäköintialue on kivituhkapintainen. Kovasta käytöstä johtuen kivituhkapinta on jatkuvasti kuoppainen. Pysäköinti on myös levinnyt nurmialueelle ja aukiota reunustavien puiden juuristoille.

Kaivuhuoneen sisäänkäynnin edusta on asfalttipintainen.

Jyrkät puistokäytävät Kaivuhuoneen rinne, Itäiseltä Puistotieltä Mörnen muistomerkin ohi näköala-aukiolle johtava käytävä sekä näköala-aukiolta Ehrenströmintielle johtava käytävä ovat asfalttipintaisia. Puiden juuristot ja routa ovat nostelleet pahoin asfalttipintoja. Muut puistokäytävät ovat kivituhkapintaisia.

Suunnitelma

Ison Puistotien pohjoisosa on asfalttia ja eteläosan yhdistetty jalankulku- ja pyörätie kivituhkan väristä sirotepintaa.

Vastaavaa pinnoitetta on käytetty Puistokadulta Kaivopuistoon johtavassa luiskassa, joka on rakennettu vuonna 2003.

Kadun pohjoisosassa yhdistetty jalankulku- ja pyörätie säilytetään asfalttipintaisena, mutta kadun eteläpäässä jalankulku- ja pyörätie muutetaan pelkästään jalankulkutiekseksi ja se pinnoitetaan kivituhkalla.

Kadun pohjoispäässä välikaista kivetään noppakivillä. Ison Puistotien eteläpäähän palautetaan nupukivikourut. Penkit sijoitetaan ulomman puurivin eteen käytävälle ja penkien alla käytetään sirotepinnoitetta, joka rajataan nupukivillä.

Kylpylänaukion keskiosa ja korotettu suojatie päällystetään noppakivillä. Pysäköintipaikoilla käytetään asfalttia kuten nykyisinkin. Pysäköinti puistoon estetään reunatuella.

Kaivuhuoneen edustan aukio esitetään muutettavaksi kunnossapito-ongelmien takia kivituhkan väriseksi sirotepintaiseksi asfaltiksi. Autojen pysäköinti puistoon estetään graniittisella reunatuella kuten Kylpylänaukiollakin.

Puiston nykyiset asfalttikäytävät muutetaan kivituhkan väriseksi sirotepintaiseksi asfaltiksi. Talvikunnossapidettäviä käytäviä levennetään. Käytävän toiselle reunalle asennetaan nupukivikouru veden pois johtamiseksi käytävältä. Käytävän toiselle reunalle rakennetaan yhden nupukiven rivi käytävän ja nurmikon rajaukseksi. Nupukivenä käytetään perinteisesti työstettyä kiveä.

Kuvat 21 ja 22. Nykytila ja havainnekuva Kylpylänaukiolta.

Kunnostustyön lähtökohdat ja suunnitelma

Kuvat 23 ja 24. Nykytilan kuva ja havainnekuva pohjoisesta Isolle Puistotielle.

Kuvat 25 ja 26. Nykytilan kuva ja havainnekuva etelään Isolla Puistotiellä.

3.7 Kalusteet ja varusteet

Lähtökohdat

Ison Puistotien varrella on puisia puusohvia, Kaivopuisto-penkkejä (Lappset Oy:n kartanopenkki), jotka ovat väriltään vaalean vihreitä ja ne on sijoitettu betonilaatalle. Samoja penkkejä on käytetty muuallakin Kaivopuistossa. 1930-luvun kuvien mukaan penkkimallina on ollut ns. koirunjakapenkki.

Alppiruusualueetta rajaa puurakenteinen, huonokuntoinen suoja-aita. Puiston länsiosassa ja Kylpylänaukion länsipuolella kasvillisuuden suojana on musta, matala metallinen suoja-aita, joka on tehty Maisemasuunnittelu Hemgårdin suunnitelmien mukaan.

Ison Puistotien eteläosan ajoneuvoliikenne on estetty mustilla metallipollareilla.

Kaivohuoneen edustan graniittimuuri, muinaismuistoalueen muuri sekä Möرنen muistomerkin edustan liuskekivi-alue vaatii kunnostusta.

Suunnitelma

Isolla Puistotiellä säilytetään Kaivopuisto-penkki. Alppiruusualue suojataan matalalla metallikaiteella.

Ajoneuvoliikenne Kaivohuoneen ja Kylpylänaukion välillä estetään kaasujousella varustetuilla pollareilla, jotka voidaan huoltoliikenteen ja tapahtumien ajaksi laskea alas.

Sähkökaapit sijoitetaan mahdollisimman huomaamattomasti.

Kaivopuistossa olevat muurirakenteet ja kiveykset kunnostetaan.

Kuva 27. Kaivopuiston penkkimalli.

3.8 Tekninen verkosto

Ison Puistotien ja Kaivopuiston itäosan sekavesiviemäri-verkosto on huonokuntoinen. Osa putkista on vanhoja saviruukkuputkia ja osa uudempia betoniputkia. Kaivopuistossa olevat vesijohdot ovat myös vanhoja.

Kaivohuoneen pohjoispuolella on Kaivohuoneelle johtava maakaasuputki. Putki on uusittu muualta kuin Kaivohuoneen läheltä. Kaivohuoneenrinteeltä Kaivohuoneelle johtava maakaasuputki on poistettu käytöstä.

Puistossa on valaisin ja sähkökaapeleita. Sähkökaapit sijaitsevat varsin näkyvillä alueilla.

Kaivopuiston itäosassa kastelujärjestelmä on ainoastaan Alppiruusualueella.

Suunnitelma

Ison Puistotien ja puiston itäosan sadevesiviemärit uusitaan. Sadevesikaivoja lisätään uusien nupukivikourujen yhteyteen kadun varteen. Betoniputket voidaan uusia sujuttamalla ja saviruukkuputket uusitaan kaivamalla. Sadevesiviemäröinnin parantaminen edellyttää Kaivopuiston länsiosassa pohjois-eteläsuuntaisen runkoputken uusimista.

Maakaasuputken Kaivohuoneen puoleinen pää uusitaan.

Vesijohdot perusparannettavalla alueella uusitaan. Uusia vesipisteitä tarvitaan viheralueiden kastelua varten ja vedenottopisteiksi tapahtumien aikana. Varsinaista kastelujärjestelmää alueelle ei tehdä, muutoin kuin Ganivetin muistomerkin luokse laajennettavalla alppiruusualueella.

Valaistus-, sähkö- ja telekaapelit sijoitetaan Ison Puistotien alle, jotta ne on tarpeen mukaan uusittavissa puiden juuris- toja vaurioittamatta.

3.9 Valaistus

Lähtökohdat

Nykyinen valaistus ja kaapeliverkosto sekä kadulla että puistossa ovat uusimistarpeessa. Isolla Puistotiellä on tavalliset kevyen liikenteen väylän valaisimet, jotka on sijoitettu puiden väliin vuorottaisiin riveihin.

Puistossa valaistus on ainoastaan Itäisen Puistotien ja Ison Puistotien sekä Oikotien ja Ison Puistotien välisillä kevyen liikenteen väylillä. Käytössä on sekä tavallinen kevyen lii-

Kunnostustyön lähtökohdat ja suunnitelma

Kuva 28. Nykytilanne ja suunnitelma teknisen verkoston kunnostamisesta.

kenteen väylän valaisin että soikea puistovalaisin.

Kaivohuoneen edustan aukiolla on yksi korkea, kahdella kaarevalla varrella varustettu pylväsvalaisin ja aukion laidalla on kevyen liikenteen väylän valaisimet.

Kaivohuoneen edustan kaiteeseen on asennettu matalat pylväsvalaisimet.

Vuoden 1911 valokuvassa Kaivohuoneen edessä on yksi valurautainen valaisinpylväs, jota ei ole enää vuoden 1937 valokuvassa. Pylväs on korvattu muurin yläreunassa olevilla matalilla kuparikupuisilla valaisimilla ja Kaivohuoneen edustan aukiolle pystytetyllä korkealla kaarevavartisella pylväsvalaisimella.

Suunnitelma

Iso Puistotie valaistaan viisi metriä korkeilla grafitin harmilla modernin uusvanhoilla Philipsin Metronomis-pylväsvalaisimilla. Ne sijoitetaan kadun ja kevyen liikenteen väylän väliselle erotuskaistalle.

Kaivohuoneen edustan aukiolle on esitetty kaksi korkeaa pylväsvalaisinta, jotka varustetaan kaarevalla varrella. Valaisinmalli on kehitetty vanhan valaisintyyppin pohjalta.

Puistoraittien valaisimeksi on valittu Idmanin Vista-valaisin, jota on asennettu Kaivopuiston länsiosaan peruskorjauksen yhteydessä.

3.10 Jätehuolto

Lähtökohdat

Ison Puistotien varrella, ulomman puurivin linjassa on muutamia kiinteitä metallisia city-puistoroskakoreja. Karhun kalanpyynti -veistoksen edessä on kaksi isoa syväkeräyssäiliötä. Säiliötä käytetään kasvijätteiden poiston yhteydessä sekä kevät- ja syyssiivousten aikana alueellisena keräyspisteenä.

Kaivopuiston tapahtumien aikana tarvitaan tilapäisiä käymälöitä. Julkisella alueella järjestettävälle tapahtumille on haettava lupa, jonka ehtona on, että tapahtuman järjestäjä huolehtii alueelle tietyn määrän yleisön käyttöön tarkoitettuja WC-yksiköitä. Rakennusvirasto järjestää vessat isännättömiin tapahtumiin kuten vappu ja taiteiden yö. Käymälöiden määrä riippuu osallistujamäärästä. Käymälöiden määrää on lisättävä, kun tilaisuus kestää yli viisi tuntia tai jos tilaisuudessa on alkoholitarjoilua.

Vapun tapahtumaan rakennusvirasto pystyttää tiedotustaulut Ison Puistotien molempiin päihin. Käymälöitä sijoitetaan Ison Puistotien pohjoisosaan ja Karhupatsaan edustan hiekkakentälle. Kaivohuoneen edustan aukiolla, Karhupatsaan edessä sekä Ison Puistotien eteläosassa on avolavojen paikat. Jätesäiliöitä sijoitetaan neljään pisteeseen Isolle Puistotielle Kaivohuoneen eteläpuolella.

Suunnitelma

Ison Puistotien tuntumaan asennetaan viisi roskakorin tyyppistä pientä syväkeräyssäiliötä, joiden tilavuus on 500 litraa. Yksi sijoitetaan Kylpylänaukion turistiliikenteen pysäkin ja pysäköintialueen väliseen saarekkeeseen, kolme Ison Puistotien itäpuoliselle välikaistalle ja yhdet säiliöt Kaivohuoneen edustan pysäköintiaukion molempiin reunoihin.

Karhupatsaan edustan aukiolla olevat syväkeräyssäiliöt poistetaan ja niille etsitään Kaivopuiston alueelta sopivat paikat.

3.11 Toteutuksen aikataulu

Kohteen perusparantaminen aloitetaan vuoden 2008 aikana ja työ valmistuu vuonna 2009.

3.12 Ylläpitohoito

Iso Puistotie, Kaivohuoneen aukio, Kylpylänaukio ja Mörnen muistomerkin ympäristö ovat hoitoluokaltaan A1 edustusviheralueita. Kaivopuiston itäosa on A2 käyttöviheraluetta lukuun ottamatta Krimin sodan aikaista tykkipatteria ja kallioalueella olevia kuivia niittyjä, jotka ovat B5 arvoniittyä. Hoito tällä alueella tehdään kasvilajiston vaatimusten mukaan. Käyttöviheralueella huomioidaan myös kevään mukulakasvien kukinta, jonka jälkeen vasta nurmikko leikataan.

4 SUOMALAISIA JA RUOTSALAISIA ESIMERKKEJÄ PUUKUJANTEIDEN UUSIMISESTA

4.1 Turku, Linnankatu

Turun Linnankatu on Aurajoen suuntainen pääkatu keskustasta Turun linnalle. Ensimmäinen lehmuskujanne on istutettu vuonna 1637 ja se oli toteutuessaan Suomen ensimmäinen pitkä kujanne. Tämän jälkeen katupuut on uusittu Linnankadulle kolme kertaa. Puiden uusiminen on tehty aina yhdellä kertaa koko kujanteen matkalla.

Viimeksi lehmukset on uusittu vuosina 1900 ja 1901. Tuolloin Linnankadulle istutettiin 146 lehmusta kolmiriviseksi kujanteeksi. Kolmas rivi jouduttiin poistamaan raitioliikenteen tieltä vuonna 1935.¹¹

4.2 Helsinki, Hietaniemenkatu

Helsingin Hietaniemenkadulla on koivukujanteet kadun molemmin puolin, ajoradan ja kevyen liikenteen väylän välissä. Kadun eteläpuolinen rauduskoivukujanne on uusittu vuonna 1994 suomalaista alkuperää olevilla koivuilla. Kadun toisen puolen puut jätettiin uusimatta. Uudet puut on istutettu kadun suunnassa yhtenäisenä jatkuvaan kantavaan kasvualustaan. Uusittu koivurivistö saavuttaa pian kadun toisella reunalla olevien vanhojen koivujen korkeuden. Vanha harventunut koivurivistö kadun toisella puolella odottaa uusimista.

Hietaniemenkadulla kaupunkikuvallisesti korkeatasoinen lopputulos olisi saavutettu istuttamalla kadun molemmin puolin olevat kujanteet yhtä aikaa, jolloin myös kadun visuaalisen epäyhtenäisyyden kausi olisi jäänyt mahdollisimman lyhyeksi.

4.3 Helsinki, Katajanokan laituri

Helsingin Katajanokan laiturille on istutettu kaksirivinen lehmuskujanne vuonna 1989. Uusi kujanne on katujen välissä olevan kävelytien molemmin puolin. Puiden istutetäisyys rivissä on kahdeksan metriä. Puut ovat olleet istutettaessa yli neljä metriä korkeita ja niiden rungon ympärysmitta 16-18 senttimetrisiä.

Kujannepuiden korkeus on nyt noin 7 metriä ja niiden latvukset ovat kevyen liikenteen väylän yllä yhtenäiset.

4.4 Drottningholmin linnan puisto, Tukholma ¹²

Drottningholmin linna sijaitsee Lövnin saarella 15 kilometrin päässä Tukholman keskustasta. Linna on Ruotsin kuningasperheen yksityisasunto. Barokkipuutarhan on suunnitellut Nikodemus Tessin vanhempi yhdessä poikansa Nikodemus Tessin nuoremman kanssa. Lehmuskujanteet muodostavat barokkipuutarhalle kehyksen puutarhan laidoilla.

Vuonna 1683 lehmuskujanteita varten kaivettiin salaojitettua kasvualustakaivannot. Seuraavana vuonna 1864 istutettiin ensimmäiset 300 lehmusta, jotka oli tuotu Hollannista. Vuonna 1726 kaikki suunnitelman mukaiset 846 puuta oli saatu istutettua. Vuosien varrella sienitaudit ja huonot kasvuolosuhteet heikensivät puita, ja niitä kuoli joka vuosi noin kymmenen kappaletta. Kuolleiden tilalle ei kuitenkaan istutettu uusia puita, koska oli osoittautunut, että uudet puut eivät lähde kasvamaan valon puutteessa.

Vuoden 1991 inventoinnissa alkuperäisistä puista oli enää 40% jäljellä ja niistä 25% oli 1700-1800-luvulta. Vuonna 1997 aloitettiin lehmusten uusiminen. Työ ajoitettiin 15-vuoden jaksolle ja uusiminen tehtiin viitenä osa-alueena. Puut hankittiin Saksasta. Uusimistyöt aloitettiin puiston kauimmaisesta osasta edeten kohti linnaa. Vanhoista hyväkuntoisista puista säilytettiin vain muutama.

4.5 Kungsträdgården, Tukholma ¹³

Kungsträdgården (Kuninkaan puutarha) Ruotsissa on yksi Tukholman vanhimmista ja tärkeimmistä puistoista ja se on perustettu jo 1400-luvulla.

Puiston keskiosa kehystettiin laidoiltaan nelinkertaisella puukujanteella vuonna 1698. Puiston sisäosan muotoa ja sisältöä on vuosien myötä muutettu. Nykyiset puut istutettiin 1860-luvulla. Osa puista on uusittu 1900-luvulla.

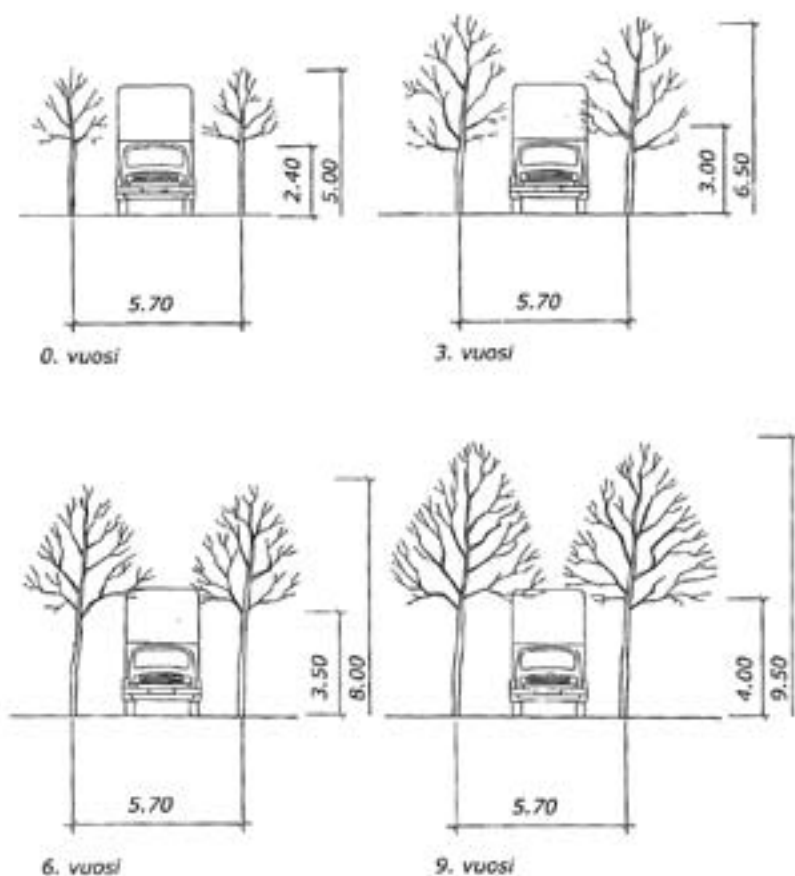
Puiden kunto tarkastettiin vuosien 1995 ja 1996 aikana. Tutkimuksen perusteella puut esitettiin uusittavaksi seuraavan 15 vuoden sisällä. Tukholman kaupunki päätti vuonna 1997 puiden uusinnasta. Vuonna 2001 puille tehtiin kuitenkin vielä uusi perusteellinen tutkimus. Useimmat puut todettiin olevan latvottu ja niissä on haarautumisesta aiheutuneita vaurioita. Puiden yleiskunto selvityksen perusteella oli huono. Poikkeuksena olivat 1900-luvulla istutetut puut. Tutkimuksessa päädyttiin samaan tulokseen kuin aiemmassa tutkimuksessa – puut ovat uusimistarpeessa.

Suomalaisia ja ruotsalaisia esimerkkejä puukujanteiden uusimisesta

Puiden uusimistyössä on ollut palauttaa tavoitteena 1870-luvun puukujanteet ja tietyltä osin alkuperäinen vuoden 1698 tilanne. Puukujanteissa haluttiin säilyttää historiallinen ilme. Muutamissa kohdissa joitakin puita jouduttiin liikenteen, kunnallisteknisen verkoston tai liian lähelle rakennettujen rakennusten vuoksi jättämään pois. Teknisiä syistä johtuen puita istutettiin hieman vähemmän kuin alkuperäisiä puita oli ollut.

Istutettavaksi puulajiksi valittiin lehmus, *Tilia cordata* 'Rancho'. Puulla on pyramidin muotoinen latvus ja ne kasvavat aiemmin olleita puita hieman kookkaammiksi. Lehmukset olivat istutettaessa noin viisi metriä korkeita taimia, joiden rungon ympärysmitta on 30-35 cm.

Kungsträdgårdenin uudistetun kujanteen kehittyminen				
	Kujanne istutettaessa	Kujanne 3 vuotta	Kujanne 6 vuotta	Kujanne 9 vuotta
Rungon ympärysmitta, cm	30-35			
Puiden korkeus, m	5	6,5	8	9,5
Vapaa rungon korkeus, m	2,4	3,0	3,5	4,0

Kuva 29. Puiden koon kehittyminen.
Lähde: Kungsträdgården, byte av träd. Programutredning april 2003.
Stocholms gatu- och fastighetskontoret.

5 PUUKUJANTEIDEN UUSIMISMENETELMÄ HELSINGISSÄ

Puukujanteilla on rakennustaiteellisia, kaupunkikuvallisia ja visuaalisia tavoitteita. Tämän lisäksi kujanteilla on tärkeä kaupunkiekologinen merkitys. Puukujanteen rakennustaiteellisenä tavoitteena on saada aikaan visuaalisesti yhtenäinen kujanne. Tämä toteutetaan istuttamalla kasvumuodoltaan yhtenäisiä, saman kokoisia ja samaa alkuperää olevia puita. Puukujanteiden arvo on ennen kaikkea niiden rakennustaiteellisessa yhtenäisyydessä.

Kujanteen kasvaminen yhtenäisenä edellyttää puiden yhtenäisten ja hyvien kasvuolosuhteiden turvaamista. Samaan aikaan istutettavalle kujanteelle voidaan rakentaa yhtenäiset ja riittävät kasvualustat sekä turvata riittävät valo-olosuhteet. Nuoret lehmukset tarvitsevat runsaasti valoa. Tämä auttaa puiden kasvamista samaan tahtiin.

Valo-olot, kasvuolosuhteet

Puukujanteen täydentämiseen uudella istutettavalla puulla liittyy monia ongelmia. Merkittävimmän puiden kasvuun

liittyvän ongelman aiheuttaa vanhojen puiden aikaansaama varjostus. Varjoisissa olosuhteissa puu ei kasva, vaan yleensä kääpiöityy vähitellen paikalleen. Kokemukset sekä Suomessa että muualla Euroopassa ovat osoittaneet, että puukujanteen uusiminen kannattaa tehdä kerralla. Aukioilla ja puistoissa poistettavat puut voidaan sitä vastoin yleensä uusia yksittäin.

5.1 Puukujanteiden rakentaminen

Helsingin kaupungissa ensimmäiset puukujanteet on istutettu 1800-luvulla. Monet kujanteet ovat 2000-luvun alkuvuosikymmenillä uusimistarpeessa. Puukujanteiden uusiminen perustuu puista tehtäviin kuntokartoituksiin, kujanteen historiaan ja kaupunkikuvalliseen yhtenäisyyteen sekä alueen teknisiin vaatimuksiin.

Kokemukset puukujanteiden uusimisesta ovat osoittaneet, että puiden uusiminen niin visuaalisen ilmeen kuin puiden

Ongelmia, jotka liittyvät puukujanteen täydentämiseen yksittäispuulla:

- vanhat puut aiheuttavat varjostusta ja väliin istutettu puu ei kasva.
- kadun rakennetta ja kadun tekniikkaa on vaikea tai mahdoton rakentaa vaurioittamatta viereisiä puita tai niiden juuristoa. Kantojen poistaminen, kasvualustojen kaivaminen ja uuden tekniikan rakentaminen heikentää säilytettävien puiden kuntoa ja lyhentää kujanteen elinikää sekä vaurioittaa ympäristön rakenteita.
- puiden hankinta on jatkuvaa ja alkuperältään yhtenäisiä puita on vaikea saada.
- tarvitaan toistuvia puiden uusimis- ja hoitotoimenpiteitä alueen turvallisuuden ylläpitämiseksi. Puurivistö on jatkuvassa muutoksen tilassa ja alue on koko ajan työmaana.

Puukujanteen kerralla uusimisen etuja:

- puurivistö on rakennustaiteellisesti ja kaupunkikuvallisesti yhtenäinen
- puiden alkuperä on keskenään yhtenäinen ja puiden hankinta voidaan tehdä yhdellä kertaa
- puiden kasvaminen voidaan varmistaa rakentamalla puiden kasvuolosuhteet puiden vaatimusten mukaisiksi. Valo-olosuhteiden ohella tärkein puiden menestymiseen vaikuttava tekijä on riittävä ja oikeanlainen kasvualusta.
- puiden uusimisen yhteydessä on tarpeen uusia myös putkistot, kaapelit, valaistus sekä alueen rakenteet ja pintarakenteet. Kaapelit ja putkistot on yleensä mahdollista sijoittaa siten, että ne on uusittavissa ilman että puiden juuristoa vaurioitetaan.
- puiden sijoittelussa on mahdollista huomioida esimerkiksi uudet liikennejärjestelyt tai varata kaapeleille ja putkille tilat.
- puiden uusiminen yhdellä kertaa on edullisempaa kuin jatkuvat uusimistoimenpiteet
- samanikäisillä puilla hoitotoimenpiteet ovat keskenään yhtenäiset.

Puukujanteiden uusimismenetelmä Helsingissä

menestymisen takia on tärkeä tehdä yhdellä kertaa tai laajempina yhtenäisinä kokonaisuuksina.

Vanhoja ja hyväkuntoisia puita on mahdollista jättää kujanteissa ainoastaan paikkoihin, joissa niiden kasvuolosuhteet voidaan turvata useaksi vuodeksi eteenpäin.

Taimimateriaali

- kujanteissa käytetään alkuperältään yhtenäistä taimimateriaalia
- katupuina käytetään vain katupuiksi kasvatettuja puita, joiden latvus, runko ja juuristo on hoidettu taimistolla
- katupuiden rungonympärysmitta liikennöidyillä alueilla on vähintään 16-18 cm.
- kaupunkikuvallisesti merkittävässä kujanteissa käytetään yli viisi metriä korkeita puita. Rungon ympärysmitta on silloin vähintään 30 cm.
- ajoväylillä puun rungon vapaakorkeuden tulee olla vähintään 4,8 m.
- kevyen liikenteen väylillä puun rungon vapaakorkeus on vähintään 3,0 m.

Puiden tavoitteelliset vähimmäisetäisyydet (etäisyys puun rungosta) putkilinjoihin ja muihin rakenteisiin: ¹⁵

- liikennealueen päällyste, kun puu on päällysteen sivussa 1,5 m ja 1,0 m, kun puu on päällysteen ympäröimä
- vesijohto ja viemäri 2,5 m
- salaoja 2,5 m
- kaukolämpöjohto 2,5 m
- sähkö- ja puhelinkaapeli 2,5 m
- valaisinpylväs 2,5 m
- maakaasujohto 2-10 m

Kasvualusta

Kulkuväylillä ja päällystetyillä alueilla käytetään kantavaa kasvualustaa. Kantava kasvualusta on edellytys pintarakenteiden kuten kiveyksen, asfaltin tai kivituhkapinnan painumattomuudelle. Kantava kasvualusta rakennetaan yhtenäisenä ja vähintään 3 metriä leveänä ja metrin syvänä kaistana. Yksittäinen puu tarvitsee vähintään 25 m³ kantavaa kasvualustaa.

Kujanteissa, joissa maan pintaa peittävät perennat, maanpeitepensaat tai nurmikko, puulle rakennetaan tavallinen kasvualusta, joka rakennetaan yhtenäisesti jatkuvana kolme metriä leveänä ja 80 cm syvänä.

Puun varusteet

Päällystetyillä alueilla puu varustetaan yleensä juuriston suojaritilällä sekä ilmastointi- ja kastelujärjestelmällä. Liikennöidyillä alueilla puiden vaurioituminen estetään puun rungonsuojalla. Lisäksi puut tarvitsevat alkuvuosisuunnitelman. Pienet katupuut voidaan tukea maaritilään kiinnitettyyn rungonsuojaan. Muussa tapauksessa puut tarvitsevat erillisen suunnitelman.

LÄHTEET

1. http://www.hel2.fi/kaumuseo/kehyksissa/kaivopuisto/merikylpyla_1.html , puisto_1.htm, merikylpyla_1.html, huvilat_1.html Hakupäivä 5.8.2008
2. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto, asemakaavaosasto 1996:10440, Kaivopuisto, Asemakaavan ja asemakaavan muutoksen selostus
3. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto. Kaivopuiston asemakaavan muutos. 3130. Asemakaavan muutoksen ohessa koottua materiaalia. 1997.
4. Tommila, Päiviö. Helsinki kylpyläkaupunkina 1830-50-luvuilla. Helsinki 1982.
5. Karhun kalanpyynti. <http://www.taidemuseo.fi>. Hakupäivä 29.5.2007
6. Arvid Mörne. <http://www.taidemuseo.fi>. Hakupäivä 29.5.2007
7. Angel Ganivet y Garsia <http://www.wikipedia.fi>. Hakupäivä 29.5.2007
8. <http://www.nba.fi/rky1993/kohde172.htm>. Hakupäivä 5.5.2007
9. Iso Puistotie, Kaivopuisto Helsinki. TS-Ympäristöpalvelu Oy. 1997.
10. Kaivopuiston itäpuoli. Puiden hoito. TS-Ympäristöpalvelu Oy. 1997.
11. FM Juha Leino
12. http://www.sfv.se/cms/showdocument/documents/sfv/tillganglighet/tillganglighetsinfo_tryck/Drottning_620.doc
13. Kungsträdgården, byte av träd. Programutredning april 2003. Stocholms gatu- och fastighetskontoret.
14. HKR Viherosasto, Maisemasuunnittelu Hemgård. Kaivopuisto. Puiston uusimis- ja hoito-ohjelma 2002.
15. InfraRYL 2006. Rakennustieto.
16. Kaivopuiston itäosan pensaat ja ruohovartistet kasvit, kasvillisuusinventointi 2007. Ramboll Finland Oy.
17. <http://fi.wikipedia.org/wiki/Kaivopuisto>. Hakupäivä 5.5.2007.

Muut lähteet

Häyrynen, Maunu. Maisemapuistosta reformipuistoon - Helsingin kaupunkipuistot ja puistopolitiikka 1880-luvulta 1930-luvulle. Helsinki-Seura 1994.

Häkkinen, Ismo. Itäisen Kaivopuiston maisemallinen tutkimus, kunnostus- ja hoitosuunnitelma. Teknillinen Korkeakoulu, Maisema-arkkitehtuuri. Tammikuu 1997.

Helsingin kaupun museon kuva-arkisto.

Helsingin kaupunki kiinteistövirasto, mittausosasto.

<http://www.kungstradgarden.se>

HELSINGIN KAUPUNKI
RAKENNUSVIRASTO
PL 1500
00099 HELSINGIN KAUPUNKI

KUVAILULEHTI

Tekijä(t) Ramboll Finland Oy	
Julkaisun yhdyshenkilö rakennusvirastossa Kari Harju	
Nimeke Kaivopuiston Ison Puistotien puukujanteen uusiminen Peruskorjaussuunnitelma 2007	Mistä julkaisua saa (henkilö ja huone)
Sarjan nimeke Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut	
Sarjanumero 2007:9	Julkaisuaika syyskuu 2007
Sivuja 32	Liitteitä
ISBN 978-952-473-955-9	ISSN 1238-9579
Kieli koko teos Suomi	Yhteenveto
Tiivistelmä Kaivopuiston Ison Puistotien nelirivinen puukujanne kunnostetaan uusimalla koko katurakenne sekä puut yhdellä kertaa vuosien 2008 ja 2009 aikana. Asemakaavamerkinnoissä Kaivopuiston alueella on suojelumerkintä ja se on määritelty alueeksi, joka on historiallisesti, kuttuurihistoriallisesti, puistorakennustaiteellisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokas. Tavoitteena on palauttaa kujanteen puutarharakennustaiteellinen ilme ja varmistaa uusille puille hyvät kasvu- ja menestymisedellytykset. Kaivopuiston lehmuskujanne on istutettu 1830-luvulla. Vuosien myötä puita on jouduttu poistamaan ja viimeksi keväällä 2007 kujanteesta poistettiin vaaralliset puut. Jäljelle jäi vain 70 lehmusta. Keväällä tehdyssä kuntoselvityksessä nämäkin puut on todettu olevan varsin huonossa kunnossa. Istutettavalle lehmuskujanteelle rakennetaan kevyen liikenteen väylän alle yhtenäisenä jatkuvat seitsemän metriä leveät ja metrin syvät kantavat kasvualustat. Kaapeli- ja putkiverkostot uusitaan ja ne sijoitetaan Ison Puistotien alle, missä ne on tarpeen mukaan huollettavissa tai uusittavissa puita vaurioittamatta. Ison Puistotien ja Kaivopuiston itäosan päällysteet, kalusteet ja varusteet sekä valaistus kunnostetaan. Kaivopuiston itäosassa poistetaan vain vaaralliset ja kaikkein huonokuntoisimmat puut. Uusia puita istutetaan suunnitellusti tilalle. Säilytettävien puiden hoito tehdään kuntoselvityksen yhteydessä laaditun puu kohtaisen hoito-ohjelman mukaisesti. Puukujanteiden uusimisesta kerralla on hyviä kokemuksia sekä Suomessa että muualla Pohjoismaissa.	
Avainsanat Kaivopuisto Iso Puistotie Puukujanne	
UDK	

